

Duomenys apie lietuvių psichikos sveikatą ir suicidiškumą COVID-19 pandemijos metu

Europinis tyrimas #Manosavijauta

DR. ODETA GELEŽĖLYTĖ
VU Psichotraumatologijos centras

2020.11.27

Projektas finansuojamas LMTLT (sut.nr. S-COV-20-12)

Pandemijos poveikis psichikos sveikatai

- Neabejojama COVID-19 pandemijos poveikiu psichikos sveikatai (Johnson et al., 2020)
- Adaptacijos, potrauminio streso, depresijos, nerimo sunkumai COVID-19 kontekste (Corbridge-Sangano et al., 2020; Liu et al., 2020; Qiu et al., 2020; Rossi et al., 2020; Wang et al., 2020)
- Numatomas su pandemija susijusių adaptacijos sunkumų padidėjimas (Kazlauskis & Quera, 2020). Anksčiau Lietuvoje atliktuose tyrimuose pastebėta, kad adaptacijos sutrikimas yra ypač susijęs su stresoriais darbo ar sveikatos srityse (Zaklėnė et al., 2020), kurias COVID-19 krizė ypatingai paveikė
- Apribotos galimybės pasinaudoti įprastais įveikos būdais. Taigi tenka ieškoti kitų, galbūt mums mažiau įprastų, pagalbos sau variantų (Horsch & Brown, 2020)

STRESORIAI
+
APRIBOTA
ĮVEIKA

Psichotraumatologijos centras, 2020

Pandemija ir savižudybės rizika

- Įvairūs stresoriai, kuriuos sukėlė ši koronaviruso krizė, neretai yra siejami su savižudybės rizika (Johnson et al., 2020; Shen, 2020)
  - pavyzdžiui, apriboti kontaktai ir dėl to stiprėjantis vienišumo jausmas (Lewin et al., 2020), finansiniai stresoriai (Battarbee et al., 2020), adaptacijos sunkumai (Dobson et al., 2020), potrauminis stresas (Battarbee et al., 2020) ir kt.
- Susirūpinimas dėl savižudybių padidėjimo, susijusio su COVID-19 pandemijos iššūkiiais (WHO Executive Committee Statement, 2020.05.14)

Psichotraumatologijos centras, 2020

Tyrimas #manosavijauta

www.manosavijauta.lt

Psichotraumatologijos centras, 2020

Tyrimas #manosavijauta

- I etape dalyvavo virš 12 000 europiečių iš 10 Europos šalių

Psichotraumatologijos centras, 2020

Tyrimo komanda Lietuvoje

- Dr. Odetta Geležėlytė**
Tyrimo vadovė Lietuvoje
- Dokt. Monika Kvedaraitė**
Tyrimo vydytoja
- Augustė Nemeikaitė**
P.T.C. tyrimo asistentė ir stažuotoja
- Rasa Jokubauskaitė**
Psichologijos studentė
- Julija Anužytė**
Psichologijos studentė
- Prof. dr. Ewaldas Kazlauskas**
Tyrimo iniciatorius ir mokslinis konsultantas

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Lietuva (1) N=670

- 60% - paveikė neužtikrintumas dėl pandemijos trukmės ir keliamos rizikos;
- 37% - paveikė baimė užsikrėsti koronavirusu, 56% - stipriai bijojo, kad užsikrės jų artimieji;
- 49% - jautėsi vidutiniškai ar smarkiai paveikti apribotų kontaktų su artimaisiais;
- 23% - paveikė pajamų praradimas ar praradimo grėsmė;
- 51% - patyrė stipresnį nerimą, 38% - liūdesį, 29% - jautėsi vidutiniškai ar labai vieniši

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Lietuva (2)

Ankėstiniame Lietuvoje atliktame tyrime adaptacijos sunkumams patiriantį asmenų buvo 8% mažiau (16,5%) (Zelviene et al., 2020).

- savižudybės rizika būdinga 21% tyrimo dalyvių, o 22% iš jų ši rizika yra aukšta
- aukštos savižudybės rizikos padidėjimas studentų imtyje: longitudinaliai duomenys (Truskauskaitė-Kunevičienė et al., 2020; nepublikuoti rezultatai)

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Suicidiškumą prognozuojantys veiksniai Lietuvoje ir Lenkijoje

Prognozuojantys veiksniai	Visa imtis (N=2459)	Lietuva (n=568)	Lenkija (n=1891)
Baimė užsikrėsti koronavirusu	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)
Apriboti socialiniai kontaktai	1,10 [0,86, 1,40]	0,75 [0,46, 1,24]	1,25 [0,94, 1,66]
Buvimas namuose	0,90 [0,82, 1,00]	0,86 [0,76, 1,17]	0,89 [0,76, 1,00]
Apribotos viešasis gyvenimas	1,51 [1,36, 1,67]**	1,45 [1,14, 1,80]**	1,53 [1,36, 1,71]**
Apribotos religinės ar dvasinės veiklos	0,89 [0,81, 0,99]**	1,00 [0,81, 1,23]	0,86 [0,77, 0,96]**
Vienatvė	1,05 [0,81, 1,30]	1,09 [0,75, 1,57]	1,04 [0,76, 1,39]
Adaptacijos sutrikimo rizika (ADNM-8)	2,10 [1,65, 2,70]**	2,40 [1,57, 4,20]**	2,07 [1,55, 2,77]**

Savižudiškų minčių intensyvumo skalė. Suicidal Ideation Attributes Scale (SIDAS) (Van Spijker et al., 2014; Grigoni et al., 2020)

turėjo vs neturėjo suicidinių minčių per pastarjį mėnesį

Reikšmingų skirtumų tarp turėjusių ir neturėjusių suicidinių minčių LT ir PL nėra ($\chi^2(2) = 2,08, p = .142$)

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Suicidiškumą prognozuojantys veiksniai Lietuvoje

Prognozuojantys veiksniai	Visa imtis (N=2459)	Lietuva (n=568)	Lenkija (n=1891)
Baimė užsikrėsti koronavirusu	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)
Apriboti socialiniai kontaktai	1,10 [0,86, 1,40]	0,75 [0,46, 1,24]	1,25 [0,94, 1,66]
Buvimas namuose	0,90 [0,82, 1,00]	0,86 [0,76, 1,17]	0,89 [0,76, 1,00]
Apribotos viešasis gyvenimas	1,51 [1,36, 1,67]**	1,45 [1,14, 1,80]**	1,53 [1,36, 1,71]**
Apribotos religinės ar dvasinės veiklos	0,89 [0,81, 0,99]**	1,00 [0,81, 1,23]	0,86 [0,77, 0,96]**
Vienatvė	1,05 [0,81, 1,30]	1,09 [0,75, 1,57]	1,04 [0,76, 1,39]
Adaptacijos sutrikimo rizika (ADNM-8)	2,10 [1,65, 2,70]**	2,40 [1,57, 4,20]**	2,07 [1,55, 2,77]**

turėjo vs neturėjo suicidinių minčių per pastarjį mėnesį

Pastabos: OR – galimybių santykis, CI – pasikliaujamieji intervalai, od – kontroluojamos šalies kinematosis

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Suicidiškumą prognozuojantys veiksniai Lenkijoje

Prognozuojantys veiksniai	Visa imtis (N=2459)	Lietuva (n=568)	Lenkija (n=1891)
Baimė užsikrėsti koronavirusu	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)
Apriboti socialiniai kontaktai	1,10 [0,86, 1,40]	0,75 [0,46, 1,24]	1,25 [0,94, 1,66]
Buvimas namuose	0,90 [0,82, 1,00]	0,86 [0,76, 1,17]	0,89 [0,76, 1,00]
Apribotos viešasis gyvenimas	1,51 [1,36, 1,67]**	1,45 [1,14, 1,80]**	1,53 [1,36, 1,71]**
Apribotos religinės ar dvasinės veiklos	0,89 [0,81, 0,99]**	1,00 [0,81, 1,23]	0,86 [0,77, 0,96]**
Vienatvė	1,05 [0,81, 1,30]	1,09 [0,75, 1,57]	1,04 [0,76, 1,39]
Adaptacijos sutrikimo rizika (ADNM-8)	2,10 [1,65, 2,70]**	2,40 [1,57, 4,20]**	2,07 [1,55, 2,77]**

turėjo vs neturėjo suicidinių minčių per pastarjį mėnesį

Pastabos: OR – galimybių santykis, CI – pasikliaujamieji intervalai, od – kontroluojamos šalies kinematosis

Psichotraumatologijos centras, 2020

I etapo rezultatai: Suicidiškumą prognozuojantys veiksniai visoje imtyje

Prognozuojantys veiksniai	Visa imtis (N=2459)	Lietuva (n=568)	Lenkija (n=1891)
Baimė užsikrėsti koronavirusu	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)	OR 0,95(0,9)
Apriboti socialiniai kontaktai	1,10 [0,86, 1,40]	0,75 [0,46, 1,24]	1,25 [0,94, 1,66]
Buvimas namuose	0,90 [0,82, 1,00]	0,86 [0,76, 1,17]	0,89 [0,76, 1,00]
Apribotos viešasis gyvenimas	1,51 [1,36, 1,67]**	1,45 [1,14, 1,80]**	1,53 [1,36, 1,71]**
Apribotos religinės ar dvasinės veiklos	0,89 [0,81, 0,99]**	1,00 [0,81, 1,23]	0,86 [0,77, 0,96]**
Vienatvė	1,05 [0,81, 1,30]	1,09 [0,75, 1,57]	1,04 [0,76, 1,39]
Adaptacijos sutrikimo rizika (ADNM-8)	2,10 [1,65, 2,70]**	2,40 [1,57, 4,20]**	2,07 [1,55, 2,77]**

turėjo vs neturėjo suicidinių minčių per pastarjį mėnesį

Pastabos: OR – galimybių santykis, CI – pasikliaujamieji intervalai, od – kontroluojamos šalies kinematosis

Psichotraumatologijos centras, 2020

**PSICHIKOS SVEIKATA
COVID-19 PANDEMIJOS
METU**

Tyrinios grįžtos rekomendacijos visuomenai

PSICHTRAUMATOLOGIJOS CENTRAS

Vilniaus universitetas
Psichologijos mokslinis
2020 Vilnius

Tyrimas tęsiasi ...

www.manosavijauta.lt

www.psichotraumatologija.lt

Psichotraumatologijos centras, 2020

Psichotraumatologijos centras, 2020

www.psichotraumatologija.lt

Psichotraumatologijos centras

PSICHTRAUMATOLOGIJOS CENTRAS
Vilniaus universitetas
Psichologijos mokslinis
2020 Vilnius

**Duomenys apie lietuvių psichikos
sveikatą ir suicidiškumą
COVID-19 pandemijos metu**

Europinis tyrimas #Manosavijauta

DR. ODETA GELEŽĖLYTĖ
VU Psichotraumatologijos centras

Projektas finansuojamas LMTLT (sut.nr. S-COV-20-12)

